

מסכת שבת פרק ג

(לו,ב) משנה: כירה שהסיקוה בקש ובגבבא, נותנים עליה תבשיל - בגפת ובעצים, לא יתן עד שיגרוף, או עד שיתן את האפר

בית שמאי אומרים: חמין אבל לא תבשיל. **ובית הלל** אומרים: חמין ותבשיל

בית שמאי אומרים: נוטלין אבל לא מחזירין. **ובית הלל** אומרים: אף מחזירין

גמרא: איבעיא להו: גהאי "לא יתן", "לא יחזיר" הוא - אבל לשהות, משהין, אף על פי שאינו גרוף ואינו קטום - ומני? חנניה היא, דתניא: **חנניה** אומר: כל שהוא כמאכל בן דרוסאי, מותר לשהותו על גבי כירה, אף על פי שאינו גרוף ואינו קטום?

או דילמא "**לשהות**" תנן, ואי גרוף וקטום אין - אי לא, לא - וכל שכן להחזיר?

{תא שמע: מדקתני תרי בבי במתניתין: "**בית שמאי** אומרים: חמין אבל לא תבשיל, **ובית הלל** אומרים חמין ותבשיל; **בית שמאי** אומרים: נוטלין, אבל לא מחזירין, **ובית הלל** אומרים אף מחזירין" - אי אמרת בשלמא, "לשהות" תנן, הכי קתני: כירה שהסיקוה בקש ובגבבא, משהין עליה תבשיל - בגפת ובעצים, לא ישא עד שיגרוף או עד שיתן אפר - ומה הן משהין? **בית שמאי** אומרים: חמין אבל לא תבשיל, **ובית הלל** אומרים: חמין ותבשיל - וכי היכי דפליגי בלשהות, פליגי נמי בלהחזיר! שבית שמאי אומרים: נוטלין אבל לא מחזירין, ובית הלל אומרים: אף מחזירין

-אלא אי אמרת "להחזיר" תנן, הכי קתני: כירה שהסיקוה בקש ובגבבא, מחזירין עליה תבשיל - בגפת ובעצים, לא יחזיר עד שיגרוף או עד שיתן אפר - ומה הן מחזירין? **בית שמאי** אומרים: חמין אבל לא תבשיל, **ובית הלל** אומרים: חמין ותבשיל. **בית שמאי** אומרים: נוטלין אבל לא מחזירין, **ובית הלל** אומרים: אף מחזירין - הא תו למה לי?!

(לז,א) <לעולם אימא לך: "להחזיר" תנן, וחסורי מיחסרא, והכי קתני: כירה שהסיקוה בקש ובגבבא, מחזירין עליה תבשיל - בגפת ובעצים, לא יחזיר עד שיגרוף או עד שיתן את האפר - אבל לשהות, משהין אף על פי שאינו גרוף ואינו קטום - ומה הן משהין? **בית שמאי** אומרים: חמין אבל לא תבשיל. **ובית הלל** אומרים: חמין ותבשיל. והך חזרה דאמרי לך, לאו דברי הכל היא, אלא מחלוקת בית שמאי ובית הלל, שבית שמאי אומרים: נוטלין

מחברת שבת - ג

ולא מחזירין, ובית הלל אומרים אף מחזירין!

{תא שמע: דאמר ר' חלבו אמר **חמא בר גוריא** אמר **רב**: לא שנו אלא על גבה - אבל לתוכה, אסור - אי אמרת בשלמא, "להחזיר" תנן, היינו דשני בין תוכה לעל גבה - אלא אי אמרת "לשהות" תנן, מה לי תוכה, מה לי על גבה?! כמי סברת ר' חלבו ארישא קאי? אסיפא קאי! "**ובית הלל** אומרים אף מחזירין" - ואמר ר' **חלבו** אמר **רב חמא בר גוריא** אמר **רב**: לא שנו אלא על גבה - אבל תוכה, אסור!

{תא שמע: שתי כירות המתאימות, אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה ואינה קטומה - משהין על גבי גרופה וקטומה, ואין משהין על שאינה גרופה ואינה קטומה - ומה הן משהין? **בית שמאי** אומרים: ולא כלום. **ובית הלל** אומרים: חמין אבל לא תבשיל. עקר, דברי הכל לא יחזיר, דברי **רבי מאיר**. **רבי יהודה** אומר: **בית שמאי** אומרים: חמין אבל לא תבשיל. **ובית הלל** אומרים: חמין ותבשיל. **בית שמאי** אומרים: נוטלין אבל לא מחזירין. **ובית הלל** אומרים: אף מחזירין

~אי אמרת בשלמא, "לשהות" תנן, מתניתין מני? רבי יהודה היא! אלא אי אמרת "להחזיר" תנן, מתניתין מני? לא רבי יהודה ולא ר' מאיר! - אי רבי מאיר, קשיא לבית שמאי בחדא ולבית הלל בתרת; אי רבי יהודה, קשיא גרופה וקטומה!

לעולם אימא לך: "להחזיר" תנן, ותנא דידן סבר לה כרבי יהודה בחדא, ופליג עליה בחדא - סבר לה כרבי יהודה בחדא, בחמין ותבשיל, ונוטלין ומחזירין - ופליג עליה בחדא, דאילו תנא דידן סבר לשהות, ואף על פי שאינו גרוף וקטום - ורבי יהודה סבר בלשהות נמי, גרוף וקטום אין - אי לא, לא!

איבעיא להו: מהו לסמוך בה? - לתוכה וגבה אסור, אבל לסמוך בה שפיר דמי? או דילמא, לא שנא?

{תא שמע: שתי כירות המתאימות, אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה וקטומה - משהין על גבי גרופה וקטומה, ואף על גב דקא סליק ליה הבלא מאידך! <דילמא שאני התם, דכיון דמידליא, שליט בה אורא!

{תא שמע: דאמר **רב ספרא** אמר **רב חייא**: קטמה ונתלבתה - סומכין לה, ומקיימין עליה, ונוטלין ממנה, ומחזירין לה - שמע מינה: לסמוך נמי - קטמה, אין - לא קטמה, לא! אולטעמיד,

מחברת שבת - ג

"נוטלין ממנה" דקתני - קטמה, אין - לא קטמה, לא?! ~אלא
תנא נוטלין משום מחזירין - הכא נמי, תנא סומכין משום
מקיימין! {הכי השתא - התם, נוטלין ומחזירין בחד מקום הוא -
תנא נוטלין משום מחזירין - אלא הכא, סומכין בחד מקום הוא,
ומקיימין בחד מקום הוא?!

מאי הוי עלה? אתא שמע: כירה שהסיקוה בגפת ובעצים -
סומכין לה, ואין מקיימין אלא אם כן גרופה וקטומה!

גחלים שעממו, או שנתן עליה נעורת של פשתן דקה, הרי היא
כקטומה

אמר ר' **יצחק בר נחמני** אמר ר' **אושעיא**: קטמה והובערה, משהין
עליה חמין שהוחמו כל צורכן, ותבשיל שבישל כל צורכו - **(לז,ב)**
שמע מינה: מצטמק ויפה לו, מותר! כשאני הכא, דקטמה! {אי
הכי, מאי למימרא?! אהובערה איצטריכא ליה! - מהו דתימא?
כיון דהובערה, הדרא לה למילתא קמייתא - קמשמע לן!

אמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**: קטמה והובערה, משהין
עליה חמין שהוחמו כל צורכן, ותבשיל שבישל כל צורכו, ואפילו
גחלים של רותם - שמע מינה: מצטמק ויפה לו, מותר! כשאני
הכא, דקטמה! {אי הכי, מאי למימרא?! אהובערה אצטריכא
ליה! {היינו הך?! אגחלים של רותם אצטריכא ליה!

אמר **רב ששת** אמר ר' **יוחנן**: כירה שהסיקוה בגפת ובעצים,
משהין עליה חמין שלא הוחמו כל צורכן, ותבשיל שלא בישל כל
צורכו - עקר, לא יחזיר עד שיגרוף או עד שיתן אפר - קסבר:
מתניתין, "להחזיר" תנן - אבל לשהות, משהין אף על פי שאינו
גרוף ואינו קטום

אמר **רבא**: תרווייהו תננהי! - לשהות תנינא: אין נותנין את הפת
בתוך התנור עם חשיכה, ולא חררה על גבי גחלים, אלא כדי
שיקרמו פניה - הא קרמו פניה, שרי! להחזיר נמי תנינא: **בית הלל**
אומרים: אף מחזירין - ועד כאן לא קשרו בית הלל אלא בגרופה
וקטומה - אבל בשאינה גרופה וקטומה, לא! - ורב ששת נמי,
דיוקא דמתניתין קמשמע לן

אמר **רב שמואל בר יהודה** אמר **רבי יוחנן**: כירה שהסיקוה בגפת
ובעצים, משהין עליה תבשיל שבישל כל צורכו, וחמין שהוחמו כל
צורכן, ואפילו מצטמק ויפה לו {אמר ליה ההוא מדרבנן **לרב**
שמואל בר יהודה: הא רב ושמואל, דאמרי תרווייהו מצטמק ויפה

מחברת שבת - ג

לו אסור?! <אמר ליה: >אטו לית אנא ידע?! דאמר **רב יוסף** אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: מצטמק ויפה לו אסור! - כי קאמינא לך, לרבי יוחנן קאמינא!

אמר ליה **רב עוקבא ממישן לרב אשי**: אתון, דמקרבתו לרב ושמואל, עבידו כרב ושמואל - אנן, נעביד כרבי יוחנן!

אמר ליה **אביי לרב יוסף**: >מהו לשהות? >אמר ליה: הא רב יהודה משהו ליה ואכיל! אמר ליה: בר מיניה דרב יהודה, דכיון דמסוכן הוא, אפילו בשבת נמי שרי למעבד ליה! - >לי ולך, מאי? <אמר ליה: בסורא משהו! דהא **רב נחמן בר יצחק** מרי דעובדא הוה, ומשהו ליה ואכיל

אמר **רב אשי**: קאימנא קמיה **דרב הונא**, ושהין ליה כסא דהרסנא ואכל. ולא ידענא אי משום דקסבר מצטמק ויפה לו מותר, אי משום דכיון דאית ביה מיחא, מצטמק ורע לו הוא

אמר **רב נחמן**: מצטמק ויפה לו, אסור - מצטמק ורע לו, מותר. כללא דמלתא: כל דאית ביה מיחא, מצטמק ורע לו, לבר מתבשיל דליפתא, דאף על גב דאית ביה מיחא, מצטמק ויפה לו הוא. והני מילי דאית ביה בשרא - אבל לית ביה בשרא, מצטמק ורע לו הוא! וכי אית ביה בשרא נמי, לא אמרן אלא דלא קבעי לה לאורחין - אבל קבעי לה לאורחין, מצטמק ורע לו. לפדא דייסא ותמרי, מצטמק ורע להן

בעו מיניה **מרבי חייא בר אבא: (לחא)** >שכח קדירה על גבי כירה, ובשלה בשבת, מהו? אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי. למחר נפק דרש להו: המבשל בשבת - בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל - ולא שנא

>מאי "ולא שנא"? <**רבה ורב יוסף**, דאמרי תרווייהו: להיתירא - מבשל, הוא דקא עביד מעשה, במזיד לא יאכל - אבל האי, דלא קא עביד מעשה במזיד, נמי יאכל! <**רב נחמן בר יצחק** אמר: לאיסורא - מבשל, הוא דלא אתי לאיערומי, בשוגג יאכל - אבל האי, דאתי לאיערומי, בשוגג נמי לא יאכל!

{מיתיבי: שכח קדירה על גבי כירה, ובישלה בשבת - בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל. במה דברים אמורים? בחמין שלא הוחמו כל צורכן, ותבשיל שלא בישל כל צורכו - אבל חמין שהוחמו כל צורכן, ותבשיל שבישל כל צורכו, בין בשוגג בין במזיד יאכל, דברי

מחברת שבת - ג

ר' מאיר. ר' יהודה אומר: חמין שהוחמו כל צורכן, מותרין, מפני שמצטמק ורע לו - ותבשיל שבישל כל צורכו, אסור, מפני שמצטמק ויפה לו. וכל המצטמק ויפה לו, כגון כרוב ופולים ובשר טרוף, אסור - וכל המצטמק ורע לו, מותר

~קתני מיהא: תבשיל שלא בישל כל צורכו! - בשלמא לרב נחמן בר יצחק, לא קשיא - כאן קודם גזרה, כאן לאחר גזרה - אלא רבה ורב יוסף, דאמרי להיתירא - אי קודם גזרה, קשיא מזיד - אי לאחר גזרה, קשיא נמי שוגג! - קשיא!

מאי גזירתא? <דאמר **רב יהודה בר שמואל** אמר **ר' אבא** אמר **רב כהנא** אמר **רב**: בתחילה היו אומרים: המבשל בשבת - בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל - והוא הדין לשוכת. משרבו משהין במזיד, ואומרים: "שכחים אנו!", חזרו וקנסו על השוכח!

{קשיא דר' מאיר אדר' מאיר, קשיא דר' יהודה אדר' יהודה! <דר' מאיר אדר' מאיר לא קשיא - הא לכתחילה, הא דיעבד! <דר' יהודה אדר' יהודה נמי לא קשיא - כאן בגרופה וקטומה, כאן בשאינה גרופה וקטומה!

מאי קנסוהו רבנן או לא?

{תא שמע: דאמר **שמואל בר נתן** אמר **ר' חנינא**: כשהלך רבי יוסי לציפורי, מצא חמין שנשתהו על גבי כירה, ולא אסר להן - ביצים מצומקות שנשתהו על גבי כירה, ואסר להן ~מאי? לאו לאותו שבת?! <לא! לשבת הבאה!

מכלל דביצים מצומקות, מצטמקות ויפה להן נינהו? אין! דאמר **רב חמא בר חנינא**: פעם אחת נתארחתי אני ורבי למקום אחד, והביאו לפנינו ביצים מצומקות כעוזרדין, ואכלנו מהן הרבה!

בית הלל אומרים: אף מחזירין -- אמר **רב ששת**: לדברי האומר **(לחב)** מחזירין, אפילו בשבת! ואף ר' אושעיא סבר אף מחזירין אפילו בשבת. דאמר **ר' אושעיא**: פעם אחת, היינו עומדים לעילא מר' חייא רבה, והעלנו לו קומקמוס של חמין מדיוטא התחתונה לדיוטא העליונה, ומזגנו לו את הכוס, והחזרנוהו למקומו, ולא אמר לנו דבר

אמר **ר' זריקא** אמר **ר' אבא** אמר **ר' תדאי**: לא שנו אלא שעודן בידו - אבל הניחן על גבי קרקע, אסור. אמר **ר' אמני**: ר' תדאי דעבד, לגרמיה הוא דעבד! - אלא הכי אמר **ר' חייא** אמר **ר'**

מחברת שבת - ג

יוחנן: אפילו הניחה על גבי קרקע מותר!

פליגי בה **רב דימי ורב שמואל בר יהודה**, ותרוייהו משמיה **דרבי אלעזר** אמרי. חד אמר: עודן בידו מותר - על גבי קרקע אסור; וחד אמר: הניחן על גבי קרקע נמי מותר

אמר **חזקיה**¹ משמיה **דאביי**: הא דאמרת עודן בידו מותר, לא אמרן אלא שדעתו להחזיר - אבל אין דעתו להחזיר, אסור - מכלל דעל גבי קרקע, אף על פי שדעתו להחזיר, אסור

איכא דאמרי: אמר **חזקיה** משמיה **דאביי**: הא דאמרת על גבי קרקע אסור, לא אמרן אלא שאין דעתו להחזיר - אבל דעתו להחזיר, מותר - מכלל שבעודן בידו, אף על פי שאין דעתו להחזיר, מותר

גְּבַעֵי ר' ירמיה: תלאן במקל, מהו? הניחן על גבי מטה, מהו? גְּבַעֵי **רב אשי**: פינן ממיחם למיחם, מהו? - תיקו!

משנה: תנור שהסיקוהו בקש ובגבבא, לא יתן בין מתוכו בין מעל גביו. כופח שהסיקוהו בקש ובגבבא, הרי זה ככיריים - בגפת ובעצים, הרי הוא כתנור

גמרא: תנור שהסיקוהו בקש ובגבבא, לא יתן בין מתוכו בין מעל גביו -- סבר **רב יוסף** למימר: תוכו, תוכו ממש; על גביו, על גביו ממש - אבל לסמוך, שפיר דמי!

{איתיביה **אביי**: כופח שהסיקוהו בקש ובגבבא, הרי הוא ככיריים - בגפת ובעצים, הרי הוא כתנור, ואסור - הא ככירה, שרי! ~במאי עסקינן? ^ אילימא על גביו - ובמאי?! ^ אילימא כשאינו גרוף וקטום - אלא כירה, כי אינה גרופה וקטומה, על גביו מי שרי?! - אלא לאו, לסמוך! וקתני: הרי הוא כתנור, ואסיר?! אמר **רב אדא בר אהבה**: הכא בכופח גרוף וקטום, ותנור גרופה וקטומה, עסקינן! - "הרי הוא כתנור" - דאף על גב דגרוף וקטום, על גביו אסור - דאי ככירה, כי גרופה וקטומה, שפיר דמי!

תניא כוותיה דאביי: תנור שהסיקוהו בקש ובגבבא, אין סומכין לו - ואין צריך לומר על גביו, ואין צריך לומר לתוכו, ואין צריך לומר בגפת ובעצים. כופח שהסיקוהו בקש ובגבבא, סומכין לו, ואין נותנין על גביו; בגפת ובעצים, אין סומכין לו

גְּאִמֵר לִיה **רב אחא בריה דרבא לרב אשי**: האי כופח, היכי דמי?

1 אין זה חזקיה הנזכר ברוב מקומות בש"ס, שהוא בן ר' חייא, בדור ראשון, אלא תלמיד של אביי, וכן להלן, (קח,ב), וכן חולין (קיא,ב)

מחברת שבת - ג

^ אי ככירה דמי, אפילו בגפת ובעצים נמי! ^ אי כתנור דמי,
אפילו בקש ובגבבא נמי לא! <אמר ליה: נפיש הבליה מדכירה,
וזוטר הבליה מדתנור

גְהִיכִי דְמִי כּוּפָחַ? גְהִיכִי דְמִי כִירָה? <אמר ר' יוסי בר חנינא: כופח,
מקום שפיתת קדרה אחת - כירה, מקום שפיתת שתי קדרות.
אמר אביי ואיתימא רבי ירמיה: אף אנן נמי תנינא: כירה שנחלקה
לאורכה, טהורה - לרחבה, טמאה. כופח, בין לאורכו בין לרוחבו,
טהור

משנה: אין נותנין ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל, ולא
יפקיענה בסודרין. ורבי יוסי מתיר. ולא יטמיננה בחול ובאבק
דרכים בשביל שתצלה. מעשה שעשו אנשי טבריא, והביאו סילון
של צונן לתוך אמה של חמין. אמרו להם חכמים: אם בשבת,
כחמין שהוחמו בשבת, ואסורין ברחיצה ובשתיה; אם ביום טוב,
כחמין שהוחמו ביום טוב, ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה
גמרא: גאיבעיא להו: גלגל, מאי? <אמר רב יוסף: גלגל, חייב
חטאת! אמר **מר בריה דרבינא:** אף אנן נמי תנינא: **(לט, א)** כל
שבא בחמין מלפני השבת, שורין אותו בחמין בשבת - וכל שלא
בא בחמין מלפני השבת, מדיחין אותו בחמין בשבת - חוץ מן
המליח ישן, וקולייס האיספנין, שהדחתן זו היא גמר מלאכתן -
שמע מינה!

ולא יפקיענה בסודרין -- {והא דתנן: נותנין תבשיל לתוך הבור
בשביל שיהא שמור, ואת המים היפים ברעים בשביל שיצננו, ואת
הצונן בחמה בשביל שיחמו - לימא רבי יוסי היא, ולא רבנן!}
<אמר **רב נחמן:** בחמה, דכולי עלמא לא פליגי דשרי; בתולדות
האור, כולי עלמא לא פליגי דאסיר - כי פליגי בתולדות החמה -
מר סבר: גזרינן תולדות החמה אטו תולדות האור, ומר סבר: לא
גזרינן!

ולא יטמיננה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה -- {וליפלוג נמי
ר' יוסי בהא?! <**רבה** אמר: גזרה שמא יטמין ברמץ! <<**ורב**² **יוסף**
אמר: מפני שמזיז³ עפר ממקומו! גמאי בינייהו? <איכא בינייהו
עפר תיחוח!

2 כן בכ"י, ולפננו חסר ו'

3 בכ"י: "גזרה שמא יזיז"

{מיתבי: **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: מגלגלין ביצה על גבי גג רותח, ואין מגלגלין ביצה על גבי סיד רותח ~ בשלמא למאן דאמר גזרה שמא יטמין ברמץ - ליכא למיגזר - אלא למאן דאמר מפני שמזיז עפר ממקומו, ליגזר!?! <סתם גג לית ביה עפר!

{תא שמע: מעשה שעשו אנשי טבריא, והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין. אמרו להם חכמים: אם בשבת, כחמין שהוחמו בשבת, ואסורין ברחיצה ובשתיה; אם ביום טוב, כחמין שהוחמו ביום טוב, ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה -- {בשלמא למאן דאמר גזרה שמא יטמין ברמץ - היינו דדמייא להטמנה - אלא למאן דאמר מפני שמזיז עפר ממקומו, מאי איכא למימר?! <מי סברת מעשה טבריא אסיפא קאי?! ארישא קאי! "לא יפקיענה בסודרין. ור' יוסי מתיר" - והכי קאמרי ליה רבנן לר' יוסי: הא מעשה דאנשי טבריא, דתולדות חמה הוא, ואסרי להו רבנן!?! <אמר להו: ההוא תולדות אור הוא, דחלפי אפיתחא דגיהנס!

אמר **רב חסדא: (לט"ב)** ממעשה שעשו אנשי טבריא, ואסרי להו רבנן, בטלה הטמנה בדבר המוסיף הבל, ואפילו מבעוד יום! אמר **עולא:** הלכה כאנשי טבריא. אמר ליה **רב נחמן:** כבר תברינהו אנשי טבריא לסילוניהו!

מעשה שעשו אנשי טבריא, והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין. אמרו להם חכמים: אם בשבת, כחמין שהוחמו בשבת, ואסורין ברחיצה ובשתיה; אם ביום טוב, כחמין שהוחמו ביום טוב, ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה -- ;מאי רחיצה? ^ אילימא רחיצת כל גופו - אלא חמין שהוחמו בשבת הוא דאסורין - הא חמין שהוחמו מערב שבת מותרין?! והתניא: חמין שהוחמו מערב שבת, למחר רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו, אבל לא כל גופו! ^ אלא פניו ידיו ורגליו! - אימא סיפא: ביום טוב, כחמין שהוחמו ביום טוב, ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה - לימא: תנן סתמא כבית שמאי, דתנן: **בית שמאי** אומרים: לא יחם אדם חמין לרגליו אלא אם כן ראויין לשתיה. **ובית הלל** מתירין!?

<אמר **ר' איקא בר חנניא:** להשתטף בהן כל גופו עסקינן! והאי תנא הוא דתניא: לא ישתטף אדם כל גופו, בין בחמין ובין בצונן, דברי **ר' מאיר. ר' שמעון** מתיר. **ר' יהודה** אומר: בחמין אסור, בצונן מותר!

אמר **רב חסדא:** מחלוקת בכלי - אבל בקרקע, דברי הכל מותר! {והא מעשה דאנשי טבריא בקרקע הוה, ואסרי להו רבנן!?

מחברת שבת - ג

~אלא אי איתמר, הכי איתמר: מחלוקת בקרקע - אבל בכלי,
דברי הכל אסור!

אמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**: הלכה כרבי יהודה. אמר
ליה **רב יוסף**: בפירוש שמיע לך או מכללא שמיע לך? #מאי
כללא? אדאמר **רב תנחום** אמר **ר' יוחנן** אמר **ר' ינאי** אמר **רבי**: כל
מקום שאתה מוצא שנים חלוקין ואחד מכריע, הלכה כדברי
המכריע - חוץ מקולי מטלניות, שאף על פי שרבי אליעזר מחמיר,
ורבי יהושע מיקל, ור' עקיבא מכריע, אין הלכה כדברי המכריע -
חדא, דרבי עקיבא תלמיד הוא, ועוד, הא **(מ,א)** הדר ביה ר'
עקיבא לגביה דרבי יהושע {ואי מכללא, מאי?!} אדילמא הני מילי
במתניתין, אבל בברייתא, לא! # אאמר ליה: אנא, בפירוש שמיע
לי!

אתמר: חמין שהוחמו מערב שבת - **רב** אמר: למחר, רוחץ בהן כל
גופו, אבר אבר. ו**שמואל** אמר: לא התירו לרחוץ אלא פניו ידיו
ורגליו

{מיתיבי: חמין שהוחמו מערב שבת - למחר רוחץ בהן פניו ידיו
ורגליו, אבל לא כל גופו - תיובתא דרב! אאמר לך רב: לא כל
גופו בבת אחת, אלא אבר אבר!} והא "פניו ידיו ורגליו" קתני?
כעין פניו ידיו ורגליו!

{תא שמע: לא התירו לרחוץ בחמין שהוחמו מערב שבת אלא פניו
ידיו ורגליו?!} אהכי נמי, כעין פניו ידיו ורגליו!

תניא כוותיה דשמואל: חמין שהוחמו מערב שבת, למחר רוחץ
בהן פניו ידיו ורגליו, אבל לא כל גופו אבר אבר. ואין צריך לומר
חמין שהוחמו ביום טוב

רבה מתני לה להא שמעתא דרב בהאי לישנא: חמין שהוחמו
מערב שבת - למחר, אמר **רב**: רוחץ בהן כל גופו, ומשייר אבר
אחד

איתיביה כל הני תיובתא - תיובתא!

אמר ליה **רב יוסף לאביי**: רבה, מי קא עביד כשמעתיה דרב?
אאמר ליה: לא ידענא!

{מאי תיבעי ליה?! פשיטא דלא עביד, דהא איתותב!} אלא שמיעא
ליה! {ואי לא שמיעא ליה, ודאי עביד!} דאמר **אביי**: כל מילי דמר,
עביד כרב, בר מהני תלת, דעביד כשמואל: מטילין מבגד לבגד,
ומדליקין מנר לנר, והלכה כר' שמעון בגרירה?!} כחומרי דרב

מחברת שבת - ג

עביד - כקולי דרב לא עביד!

תנו רבנן: מרחץ שפקקו נקביו מערב שבת - למוצאי שבת רוחץ בו מיד; פקקו נקביו מערב יום טוב - למחר נכנס, ומזיע, ויוצא, ומשתטף בבית החיצון

אמר **רב יהודה**: מעשה במרחץ של בני ברק, שפקקו נקביו מערב יום טוב. למחר, נכנס ר' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא והזיעו בו, ויצאו, ונשתטפו בבית החיצון - אלא שחמין שלו מחופין בנסרים. כשבא הדבר לפני חכמים, אמרו: אף על פי שאין חמין שלו מחופין בנסרין! ומשרבו עוברי עבירה, התחילו לאסור. אמבטיאות של כרכין, מטייל בהן ואינו חושש

מאי "עוברי עבירה"? <דאמר ר' שמעון בן פיזי אמר ר' יהושע בן לוי משום **בר קפרא**: בתחילה היו רוחצין בחמין שהוחמו מערב שבת. התחילו הבלנים להחם בשבת, ואומרים: "מערב שבת הוחמו!" - אסרו את החמין, והתירו את הזיעה. ועדיין היו רוחצין בחמין, ואומרים: "מזיעין אנחנו!" - אסרו להן את הזיעה, והתירו חמי טבריה. ועדיין היו רוחצין בחמי האור, ואומרים: "בחמי טבריה רחצנו!" - אסרו להן חמי טבריה, והתירו להן את הצונן. ראו שאין הדבר עומד להן - התירו להן חמי טבריה, וזיעה במקומה עומדת

אמר **רבא**: האי מאן דעבר אדרבנן, שרי למיקרי ליה "עבריינא"! <כמאן? **(מ,ב)** > ככי האי תנא: אמבטיאות של כרכים, מטייל בהן ואינו חושש. אמר **רבא**: דוקא כרכין - אבל דכפרים, לא! מאי טעמא? כיון דזוטרין, נפיש הבליהו!

תנו רבנן: מתחמם אדם כנגד המדורה, ויוצא ומשתטף בצונן - ובלבד שלא ישתטף בצונן ויתחמם כנגד המדורה, מפני שמפשר מים שעליו

תנו רבנן: מיחם אדם אלונטית, ומניחה על בני מעים בשבת, ובלבד שלא יביא קומקומוס של מים חמין ויניחנו על בני מעים בשבת. ודבר זה, אפילו בחול אסור מפני הסכנה

תנו רבנן: מביא אדם קיתון מים, ומניחו כנגד המדורה - לא בשביל שיחמו, אלא בשביל שתפיג צינתן. ר' יהודה אומר: מביאה אשה פך של שמן, ומניחתו כנגד המדורה - לא בשביל שיבשל,

אלא בשביל שיפשר. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אשה סכה ידה שמן, ומחממתה כנגד המדורה, וסכה לבנה קטן, ואינה חוששת איבעיא להו: ג שמן, מה הוא לתנא קמא? **ארבה ורב יוסף**, דאמרי תרוייהו להתירא <**רב נחמן בר יצחק** אמר לאיסורא

רבה ורב יוסף, דאמרי תרוייהו להתירא -- שמן, אף על פי שהיד סולדת בו, מותר! - קסבר תנא קמא שמן אין בו משום בשול. ואתא רבי יהודה למימר שמן יש בו משום בשול - והפשרו לא זה הוא בשולו. ואתא ר' שמעון בן גמליאל למימר: שמן יש בו משום בשול, והפשרו זהו בשולו

רב נחמן בר יצחק אמר לאיסורא -- שמן, אף על פי שאין היד סולדת בו, אסור - קסבר: שמן יש בו משום בשול, והפשרו זהו בשולו. ואתא ר' יהודה למימר: הפשרו לא זהו בשולו. ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר: שמן יש בו משום בשול, והפשרו זהו בשולו {רבן שמעון בן גמליאל היינו תמא קמא?!} <איכא בינייהו כלאחר יד!

אמר ר' יהודה אמר **שמואל**: אחד שמן ואחד מים, יד סולדת בו אסור - אין יד סולדת בו, מותר גוהיכי דמי יד סולדת בו? <אמר **רחבא**: כל שכריסו של תינוק נכוית!

אמר ר' **יצחק בר אבדימי**: פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ, ובקשתי להניח לו פך של שמן באמבטי, ואמר לי: "טול בכלי שני ותן!" - שמע מינה תלת: שמע מינה: שמן, יש בו משום בשול; ושמע מינה: כלי שני אינו מבשל; ושמע מינה: הפשרו, זהו בשולו

{היכי עביד הכי? והאמר **רבה בר בר חנה** אמר ר' **יוחנן**: בכל מקום מותר להרהר, חוץ מבית המרחץ ובית הכסא?!} ~ וכי תימא בלשון חול אמר ליה - והאמר **אביי**: דברים של חול, מותר לאומרן בלשון קודש - של קודש, אסור לאומרן בלשון חול! <אפרושי מאיסורא שאני! ~ תדע! דאמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: מעשה בתלמידו של ר' מאיר, שנכנס אחריו לבית המרחץ, ובקש להדיח קרקע. ואמר לו: "אין מדיחין!" לסוך לו קרקע - אמר לו: "אין סכין!" - אלמא אפרושי מאיסורא שאני - הכא נמי, לאפרושי מאיסורא שאני!

אמר **רבינא**: שמע מינה: המבשל בחמי טבריא בשבת, חייב! דהא מעשה דר' לאחר גזירה הוה, ואמר ליה: "טול בכלי שני ותן!" {איני! והאמר **רב חסדא**: המבשל בחמי טבריא בשבת, פטור?!} <מאי "חייב" נמי דקאמר? מכת מרדות!

מחברת שבת - ג

אמר ר' זירא: אנא חזיתיה לר' אבהו דשט באמבטי, ולא ידענא
אי עקר אי לא עקר

{פשיטא דלא עקר! דתניא: לא ישוט אדם בברכה מלאה מים,
ואפילו עומדת בחצר! כלא קשיא! - הא (מא,א) דלית ליה גידודי,
הא דאית ליה גידודי!

ואמר ר' זירא: אנא חזיתיה לר' אבהו שהניח ידיו כנגד פניו של
מטה, ולא ידענא אי נגע אי לא נגע

{פשיטא דלא נגע! דתניא: ר' אליעזר אומר: כל האוחז באמה
ומשתין, כאילו מביא מבול לעולם! אמר אביי: עשאוה כבולשת!
דתנן: בולשת שנכנסה לעיר - בשעת שלום, חביות פתוחות
אסורות, סתומות מותרות - בשעת מלחמה, אלו ואלו מותרות,
לפי שאין פנאי לנסך - אלמא כיון דבעית, לא מנסכי - הכי נמי,
כיון דבעית, לא אתי להרהורי! גוהכא, מאי ביעתותא? ביעתותא
דנהרא!

{איני! והאמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב: כל המניח ידיו
כנגד פניו של מטה, כאילו כופר בבריתו של אברהם אבינו?! כלא
קשיא! - הא כי נחית, הא כי סליק! כי הא דרבא שחי; ר' זירא
זקיף; רבנן דבי רב אשי, כי קא נחתי, זקפי - כי קא סלקי, שחי!

ר' זירא הוה קא משתמיט מדרב יהודה, דבעי למיסק לארעא
דישראל. דאמר רב יהודה: כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר
בעשה, שנאמר: (ירמיהו כז) "בבלה יובאו ושמה יהיו". אמר: איזיל
ואשמע מיניה מילתא, ואיתי ואיסק. אזל. אשכחיה דקאי בי באני,
וקאמר ליה לשמעיה: "הביאו לי נתר! הביאו לי מסרק! פתחו
פומייכו ואפיקו הבלא! ואשתו ממיא דבי באני!" אמר: אילמלא
באתי אלא לשמוע דבר זה, דיני!

{בשלמא "הביאו נתר!", "הביאו מסרק!", קמשמע לן: דברים של
חול, מותר לאומרם בלשון קדש; "פתחו פומייכו ואפיקו הבלא!"
נמי, כדשמואל, דאמר שמואל: הבלא מפיק הבלא! - אלא "אשתו
מיא דבי באני!", מאי מעליותא?! דתניא: אכל ולא שתה, אכילתו
דס, וזהו תחילת חולי מעיים. אכל ולא הלך ארבע אמות, אכילתו
מרקבת, וזהו תחילת ריח רע. הנצרך לנקביו ואכל, דומה לתנור
שהסיקוהו על גבי אפרו, וזהו תחילת ריח זוהמא. רחץ בחמין ולא
שתה מהן, דומה לתנור שהסיקוהו מבחוץ ולא הסיקוהו מבפנים.
רחץ בחמין ולא נשתטף בצונן, דומה לברזל שהכניסוהו לאור ולא
הכניסוהו לצונן. רחץ ולא סך, דומה למים על גבי חבית

מחברת שבת - ג

משנה: מוליאר הגרוף, שותין הימנו בשבת. אנטיכי, אף על פי שגרופה, אין שותין הימנה

גמרא: הִיכִי דְמִי מוֹלִיאר הגרוף? כתנא: מיס מבפנים וגחלים מבחוץ! אנטיכי? **ארבה** אמר: בי כירי! **ארב נחמן בר יצחק** אמר: בי דודי!

מאן דאמר בי דודי - כל שכן בי כירי! ומאן דאמר בי כירי - אבל בי דודי, לא!

תניא כוותיה דרב נחמן: אנטיכי, אף על פי שגרופה וקטומה, אין שותין הימנה, מפני שנחושתה מחממתה

משנה: המיחס שפינהו, לא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו - אבל נותן הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירן

גמרא: גמאי קאמר? קאמר **רב אדא בר מתנא:** הכי קאמר: המיחס שפינה ממנו מים חמין, לא יתן לתוכן מים מועטים כדי שיחמו - אבל נותן לתוכו מים מרובים כדי להפשירן (**מא**, **ב**) {והלא מצרף?! אר' שמעון היא, דאמר דבר שאין מתכוין מותר!}

{מתקיף לה **אביי:** מידי "מיחס שפינה ממנו מים" קתני - "מיחס שפינהו" קתני?! | אלא אמר **אביי:** הכי קאמר: המיחס שפינהו, ויש בו מים חמין, לא יתן לתוכו מים מועטין בשביל שיחמו - אבל נותן לתוכו מים מרובים כדי להפשירן. ומיחס שפינה ממנו מים, לא יתן לתוכו מים כל עיקר, מפני שמצרף! ור' יהודה היא, דאמר דבר שאין מתכוין אסור!}

אמר **רב:** לא שנו אלא להפשיר - אבל לצרף, אסור. **ושמואל** אמר: אפילו לצרף נמי מותר

{לצרף לכתחילה מי שרי?! ~ אלא אי איתמר, הכי איתמר: אמר **רב:** לא שנו אלא שיעור להפשיר, אבל שיעור לצרף, אסור. **ושמואל** אמר: אפילו שיעור לצרף (**מב, א**) מותר!}

{למימרא דשמואל כרבי שמעון סבירא ליה?! והאמר **שמואל:** מכבין גחלת של מתכת ברשות הרבים בשביל שלא יזקו בה רבים, אבל לא גחלת של עץ ~ ואי סלקא דעתך סבר לה כרבי שמעון, אפילו של עץ נמי?! אבדבר שאין מתכוין, סבר לה כרבי שמעון - במלאכה שאינה צריכה לגופה, סבר לה כרבי יהודה! אמר **רבינא:** הלכך קוץ ברשות הרבים, מוליכו פחות פחות מארבע אמות - ובכרמלית, אפילו טובא

אבל נותן הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירן -- תנו רבנן: נותן אדם חמין לתוך הצונן, ולא הצונן לתוך החמין, דברי **בית שמאי**. **ובית הלל** אומרים: בין חמין לתוך הצונן, ובין צונן לתוך החמין, מותר. במה דברים אמורים? בכוס! אבל באמבטי, חמין לתוך הצונן ולא צונן לתוך החמין. **ורבי שמעון בן מנסיא** אוסר

אמר **רב נחמן**: הלכה כר' שמעון בן מנסיא

סבר **רב יוסף** למימר: ספל, הרי הוא כאמבטי. אמר ליה **אביי**: תני **ר' חייא**: ספל אינו כאמבטי {ולמאי דסליק אדעתא מעיקרא דספל הרי הוא כאמבטי, ואמר רב נחמן הלכה כרבי שמעון בן מנסיא - אלא בשבת, רחיצה בחמין ליכא?! כמי סברת רבי שמעון אסיפא קאי?! ארישא קאי! "**ובית הלל** מתירין בין חמין לתוך צונן ובין צונן לתוך החמין" - ורבי שמעון בן מנסיא אוסר צונן לתוך חמין

לימא: רבי שמעון בן מנסיא דאמר כבית שמאי! אהכי קאמר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה!

אמר **רב הונא בריה דרב יהושע**: חזינא ליה **לרבא** דלא קפיד אמנא⁴, מדתני **רבי חייא**: נותן אדם קיתון של מים לתוך ספל של מים, בין חמין לתוך צונן ובין צונן לתוך חמין! {אמר ליה **רב הונא**⁵ **לרב אשי**: דילמא שאני התם, דמיפסק כלי?! אמר ליה: "מערה" איתמר - מערה אדם קיתון של מים לתוך ספל של מים, בין חמין לתוך צונן, בין צונן לתוך חמין!

משנה: האילפס והקדרה שהעבירן מרותחין, לא יתן לתוכן תבלין. (**מב,ב**) אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי. **רבי יהודה** אומר: לכל הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר **גמרא**: האיבעיא להו: רבי יהודה, ארישא קאי, ולקולא? או דילמא אסיפא קאי, ולחומר? אתא שמע: דתניא: **רבי יהודה** אומר: לכל אילפסין הוא נותן, לכל הקדירות רותחות הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר!

סבר **רב יוסף** למימר: מלח הרי הוא כתבלין, דבכלי ראשון בשלה, ובכלי שני לא בשלה. אמר ליה **אביי**: תני **רבי חייא**: מלח אינה

4 אין תיבה זו בגרסת רי"ף ר"ח ורא"ש
5 ברור שהכוונה לר' הונא בריה דרב יהושע, אלא שכתב בקצור

מחברת שבת - ג

כתבלין, דבכלי שני נמי בשלה. ופליגא דרב נחמן, דאמר **רב נחמן**:
צריכא מילחא בישולא כבשרא דתורא

ואיכא דאמרי: סבר **רב יוסף** למימר: מלח הרי הוא כתבלין,
דבכלי ראשון בשלה, בכלי שני לא בשלה. אמר ליה **אביי**: תני ר'
חייא: מלח אינה כתבלין, דבכלי ראשון נמי לא בשלה! והיינו
דאמר **רב נחמן**: צריכא מילחא בישולא כבישרא דתורא

משנה: אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן, ואם נתנוה
מבעוד יום מותר. ואין ניאותין ממנו, לפי שאינו מן המוכן

גמרא: אמר **רב חסדא**: אף על פי שאמרו אין נותנין כלי תחת
תרנגולת לקבל ביצתה - אבל כופה עליה כלי שלא תשבר

אמר **רבה**: מאי טעמא דרב חסדא? קסבר: תרנגולת עשויה
להטיל ביצתה באשפה, ואינה עשויה להטיל ביצתה במקום מדרון
- והצלה מצויה התירו, והצלה שאינה מצויה לא התירו!

{איתיביה **אביי**: והצלה שאינה מצויה לא התירו?! והתניא: נשברה
לו חבית של טבל בראש גגו, מביא כלי ומניח תחתיה?! >בגולפי
חדתי, דשכיחי דפקעי!

{איתיביה: נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות?! >ניצוצות נמי
שכיחי!

(**מג,א**) {איתיביה: כופין קערה על הנר שלא יאחז בקורה?! >כבתי
גחיני, דשכיח בהו דליקה! וכן: קורה שנשברה, סומכין אותה
בספסל ובארוכות המטה - בכשורי חדתי דעבידי דפקעי! נותנין
כלי תחת הדלף בשבת - בבתי חדתי, דשכיחי דדלפי!

רב יוסף אמר: היינו טעמא דרב חסדא, משום דקא מבטל כלי
מהיכנו

{איתיביה **אביי**: חבית של טבל שנשברה, מביא כלי אחר ומניח
תחתיה?! >אמר ליה: טבל מוכן הוא אצל שבת, שאם עבר ותקנו,
מתוקן!

{נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות?! >אמר ר' **הונא בריה דרב**
יהושע: ניצוצות אין בהן ממש! וכן: קורה שנשברה, סומכין אותה
בספסל או בארוכות המטה - דרפי, דאי בעי שקיל ליה! נותנין
כלי תחת הדלף בשבת - בדלף הראוי! כופין את הסל לפני
האפרוחין שיעלו וירדו - קסבר: מותר לטלטלו {והתניא: אסור
לטלטלו?! >בעודן עליו! {והתניא: אף על פי שאין עודן עליו,

מחברת שבת - ג

אסור?! אומר ר' אבהו: בעודן עליו כל בין השמשות - מיגו
דאיתקצאי לבין השמשות, איתקצאי לכולי יומא!
אמר ר' יצחק: כשם שאין נותנין כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה,
כך אין כופין עליה כלי בשביל שלא תשבר!
קסבר: אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת - מיתבי כל הני
תיובתא, ושני: בצריך למקומו!
{תא שמע: אחת ביצה שנולדה בשבת, ואחת ביצה שנולדה ביום
טוב - אין מטלטלין, לא לכסות בה את הכלי, ולסמוך בה כרעי
המטה - אבל כופה עליה כלי בשביל שלא תשבר?! אהכא נמי,
בצריך למקומו!
{תא שמע: פורסין מחצלות על גבי אבנים בשבת?! אבאבנים
מקורזלות, דחזיין לבית הכסא!
{תא שמע: פורסין מחצלות על גבי לבנים בשבת?! אדאישתיור
מבנינא, דחזיין למיזגא עליהו!
{תא שמע: פורסין מחצלת על גבי כוורת דבורים בשבת, בחמה
מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, ובלבד שלא יתכוין לצוד?!
אהכא במאי עסקינן? דאיכא דבש! אומר ליה **רב עוקבא ממישן**
לרב אשי: תינח בימות החמה, **(מגב)** דאיכא דבש - בימות
הגשמים, דליכא דבש, מאי איכא למימר?! אלא נצרכא אלא
לאותן שתי חלות! אהא מוקצות ניהו?! אדחשיב עליהו! - הא
לא חשיב עליהו, מאי? אסור! אאי הכי, הא דתני: "ובלבד שלא
יתכוין לצוד" - לפלוג ולתני בדידה: "במה דברים אמורים?
כשחישב עליהו! - אבל לא חישב עליהו, אסור!" אהא קמשמע לן:
אף על פי שחישב עליהו, ובלבד שלא יתכוין לצוד!
גמני? אאי ר' שמעון, לית ליה מוקצה! אאי ר' יהודה, כי לא
מתכוין, מאי הוי?! הא דבר שאין מתכוין אסור?! אלעולם ר'
יהודה! - מאי: "ובלבד שלא יתכוין לצוד?" - שלא יעשנה כמצודה,
דלישבוק להו רווחא, כי היכי דלא ליתצדו ממילא!
א**רב אשי** אמר: מי קתני "בימות החמה ובימות הגשמים"?!
"בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים" קתני! - ביומי ניסן
וביומי תשרי, דאיכא חמה, ואיכא גשמים, ואיכא דבש!
אמר להו **רב ששת**: פוקו ואמרו ליה לר' יצחק: כבר תרגמא רב
הונא לשמעתיך בבבל! דאמר ר' הונא: עושין מחיצה למת בשביל
חי, ואין עושין מחיצה למת בשביל מת
גמאי היא? אדאמר **שמואל בר יהודה**, וכן תנא **שילא מרי**: מת

המוטל בחמה, באים שני בני אדם ויושבין בצדו. חס להם מלמטה, זה מביא מטה ויושב עליה וזה מביא מטה ויושב עליה. חס להם מלמעלה, מביאים מחצלת ופורסין עליהן. זה זוקף מטתו, ונשמט והולך לו, וזה זוקף מטתו, ונשמט והולך לו, ונמצאת מחיצה עשויה מאליה

איתמר: מת המוטל בחמה - **רב יהודה** אמר **שמואל**: הופכו ממטה למטה. **רב חנינא בר שלמיא** משמיה **דרב** אמר: מניח עליו ככר או תינוק, ומטלטלו

היכא דאיכא ככר או תינוק, כולי עלמא לא פליגי דשרי! - כי פליגי דלית ליה - מאן סבר: טלטול מן הצד שמיה טלטול, ומאן סבר: לא שמיה טלטול!

^ לימא כתנאי: אין מצילין את המת מפני הדליקה. אמר ר' **יהודה בן לקיש**: שמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה! - הִיכי דמי? ^ אי דאיכא ככר או תינוק, מאי טעמא דתנא קמא?! ^ אי דליכא, מאי טעמא דר' יהודה בן לקיש?! ~אלא לאו, בטלטול מן הצד פליגי! דמר סבר: טלטול מן הצד שמיה טלטול, ומר סבר: לא שמיה טלטול?! כלא! דכולי עלמא טלטול מן הצד שמיה טלטול! והיינו טעמא דר' יהודה בן לקיש דמתוך שאדם בהול על מתו, (**מדא**) אי לא שרית ליה, אתי לכבווי!

אמר ר' **יהודה בן שילא** אמר ר' **אסי** אמר ר' **יוחנן**: הלכה כר' יהודה בן לקיש במת

אין ניאותין הימנו, לפי שאינו מן המוכן -- תנו רבנן: מותר השמן שבנר ושבקערה, אסור. **ורבי שמעון** מתיר

משנה: מטלטלין נר חדש, אבל לא ישן. **רבי שמעון** אומר: כל הנרות מטלטלין, חוץ מן הנר הדולק בשבת

גמרא: תנו רבנן: מטלטלין נר חדש, אבל לא ישן, דברי **רבי יהודה**. ר' **מאיר** אומר: כל הנרות מטלטלין, חוץ מן הנר שהדליקו בו בשבת. ר' **שמעון** אומר: חוץ מן הנר הדולק בשבת. כבתה, מותר לטלטלה. אבל כוס וקערה ועששית, לא יזיזם ממקומם. ור' **אלעזר** **ברבי שמעון** אומר: מסתפק מן הנר הכבה, ומן השמן המטפטף, ואפילו בשעה שהנר דולק

אמר **אביי**: רבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה כאבוה בחדא, ופליג

6 כן בכ"י, ולפננו: "אליעזר", וכן להלן

מחברת שבת - ג

עליה בחדא - סבר לה כאבוה בחדא, דלית ליה מוקצה - ופליג עליה בחדא, דאילו אבוה סבר כבה אין, לא כבה, לא - ואיהו סבר אף על גב דלא כבה

אבל כוס וקערה ועששית, לא יזיזם ממקומם -- מאי שנא הני? אמר **עולא**: סיפא אתאן לר' יהודה! {מתקיף לה **מר זוטרא**: אי הכי, מאי "אבל"? | <אלא אמר **מר זוטרא**: לעולם רבי שמעון! וכי קשרי רבי שמעון, בנר זוטא, דדעתיה עלויה - אבל הני, דנפיש, לא! } והתניא: מותר השמן שבנר ושבקערה אסור, ו**רבי שמעון** מתיר! ? אהתם, קערה דומיא דנר - הכא, קערה דומיא דכוס!

אמר **ר' זירא**: פמוט שהדליקו בו בשבת, לדברי המתיר אסור, לדברי האוסר מותר {למימרא דרבי יהודה, מוקצה מחמת מיאוס אית ליה, מוקצה מחמת איסור לית ליה? ! והתניא: **ר' יהודה** אומר: כל הנרות של מתכת מטלטלין, חוץ מן הנר שהדליקו בו בשבת! ? ~ אלא אי איתמר, הכי איתמר: אמר **ר' זירא**: פמוט שהדליקו עליו בשבת, דברי הכל אסור - לא הדליקו עליו, דברי הכל מותר

אמר **רב יהודה** אמר **רב**: מטה שיחדה למעות, אסור לטלטלה {מיתביה **רב נחמן בר יצחק**: מטלטלין נר חדש, אבל לא ישן - (**מדב**) ומה נר, דלהכי עבידא, כי לא הדליק בה שרי לטלטולה - מטה, דלאו להכי עבידא, לא כל שכן! ? ~ אלא אי איתמר, הכי איתמר: אמר **רב יהודה** אמר **רב**: מטה שיחדה למעות - הניח עליה מעות, אסור לטלטלה; לא הניח עליה מעות, מותר לטלטלה. לא יחדה למעות - יש עליה מעות, אסור לטלטלה; אין עליה מעות, מותר לטלטלה - והוא שלא היו עליה בין השמשות!

{ אמר **עולא**: מתיב **ר' אלעזר**: מוכני שלה, בזמן שהיא נשמטת, אין חבור לה, ואין נמדדת עמה, ואין מצלת עמה באהל המת, ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש עליה מעות - הא אין עליה מעות, שריא, אף על גב דהוו עליה בין השמשות! ? אהיא ר' שמעון היא, דלית ליה מוקצה - ורב, כרבי יהודה סבירא ליה! (**מה, א**)

הכי נמי מיסתברא, דרב כרבי יהודה סבירא ליה, דאמר **רב**:

מניחין נר על גבי דקל בשבת, ואין מניחין נר על גב דקל ביום טוב - אי אמרת בשלמא, דרב כרבי יהודה סבירא ליה, היינו דשני בין שבת ליום טוב - אלא אי אמרת כרבי שמעון סבירא ליה, מה לי שבת ומה לי יום טוב?!

{ורב כרבי יהודה סבירא ליה?! והא בעו מיניה דרב: מהו לטלטולי שרגא דחנוכתא מקמי חברי בשבתא? ואמר להו: שפיר דמי?! אשעת הדחק שאני! דהא אמרו ליה **רב כהנא ורב אשי**⁸ **לרב:** הֲהכי הלכתא?! אמר להו: כדי הוא ר' שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק!

בעא מיניה **ריש לקיש מר' יוחנן:** חטים שזרען בקרקע, וביצים שתחת תרנגולת, מהו? - כי לית ליה לר' שמעון מוקצה, היכא דלא דחייה בידיים - היכא דדחייה בידיים, אית ליה מוקצה? או דילמא לא שנא? אמר ליה: אין מוקצה לרבי שמעון אלא שמן שבנר בשעה שהוא דולק - הואיל והוקצה למצותו, הוקצה לאיסורו!

{ולית ליה הוקצה למצותו?! והתניא: סיככה כהלכתה, ועיטרה בקרמים ובסדינין המצויירין, ותלה בה אגוזין, אפרסקין, שקדים, ורמונין, ואפרכלי של ענבים, ועטרות של שבולין, יינות, שמנים, וסלתות - אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון. ואם התנה עליהן, הכל לפי תנאו - וממאי דר' שמעון היא? דתני ר' **חייא בר יוסף** קמיה דר' **יוחנן:** אין נוטלין עצים מן הסוכה ביום טוב אלא מן הסמוך לה. ור' **שמעון** מתיר. ושויין בסוכת החג בחג, שהיא אסורה. ואם התנה עליה, הכל לפי תנאו?! <כעין שמן שבנר" קאמרינן! - הואיל והוקצה למצותו, הוקצה לאיסורו!

איתמר נמי: אמר ר' **חייא בר אבא** אמר ר' **יוחנן:** אין מוקצה לרבי שמעון אלא כעין שמן שבנר בשעה שהוא דולק - הואיל והוקצה למצותו, הוקצה לאיסורו!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל:** אין מוקצה לר' שמעון אלא גרוגרות וצימוקים בלבד

{ומידי אחרינא לא?! והתניא: היה אוכל בתאנים והותיר, והעלן לגג לעשות מהן גרוגרות; בענבים והותיר, והעלן לגג לעשות מהן צימוקין - לא יאכל עד שיזמין. וכן אתה אומר באפרסקין, וחבושין, ובשאר כל מיני פירות - מני? אילימא רבי יהודה - ומה היכא דלא דחייה בידיים, אית ליה מוקצה - היכא דדחייה בידיים, לא כל שכן! אלא לאו ר' שמעון היא?! אלעולם רבי יהודה, ואוכל

8 כך הגרסה לפנינו וגם בכ"י, ואולי ת"ל "רב אשי"

מחברת שבת - ג

אצטריכא ליה - סלקא דעתך אמרינן: כיון דקאכיל ואזיל, לא ליבעי הזמנה - קמשמע לן: כיון דהעלן לגג, אסוחי אסחי לדעתיה מינייהו!

בעא מיניה **רבי שמעון בר רבי מרבי: (מה,ב)** פצעילי תמרה, לרבי שמעון מהו? אמר ליה: אין מוקצה לר' שמעון אלא גרוגרות וצימוקין בלבד!

{ורבי לית ליה מוקצה?! והתנן: אין משקין ושוחטין את המדבריות, אבל משקין ושוחטין את הבייתות ~ותניא: אלו הן מדבריות: כל שיוצאות בפסח ונכנסות ברביעה. בייתות: כל שיוצאות ורועות חוץ לתחום, ובאות ולנות בתוך התחום - **רבי** אומר: אלו ואלו בייתות הן! ואלו הן מדבריות: כל שרועות באפר ואין נכנסות לישוב, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים?!
<איבעית, אימא: הני נמי כגרוגרות וצימוקין דמיין! >אוי בעית, אימא: לדבריו דר' שמעון קאמר ליה, וליה לא סבירא ליה!
<<אויבעית, אימא: לדבריהם דרבנן קאמר להו! - לדידי, לית לי מוקצה כלל - לדידכו, אודו לי מיהת, דהיכא דיוצאות בפסח ונכנסות ברביעה, דבייתות נינהו! ורבנן אמרו ליה: לא! מדבריות נינהו!

אמר **רבה בר בר חנה** אמר ר' יוחנן: אמרו הלכה כרבי שמעון {ומי אמר ר' יוחנן הכי?! והא בעא מיניה ההוא **סבא קרויא**, ואמרי לה **סרויא מר' יוחנן**: *קנינה של תרנגולת, מהו לטלטולי בשבת? >אמר ליה: כלום עשוי אלא לתרנגולין! אהכא במאי עסקינן? דאית ביה אפרוח מת! {הניחא **למר בר אממר** משמיה **דרבא**, דאמר: מודה היה ר' שמעון בבעלי חיים שמתו, שאסורין - אלא **למר בריה דרב יוסף** משמיה **דרבא**, דאמר: חלוק היה רבי שמעון אפילו בבעלי חיים שמתו, שהן מותרין, מאי איכא למימר?! אהכא במאי עסקינן? בדאית ביה ביצה! {והאמר **רב נחמן**: מאן דאית ליה מוקצה, אית ליה נולד - דלית ליה מוקצה, לית ליה נולד?! >דאית ביה ביצת אפרוח!

כי אתא **רב יצחק בר' יוסף**, אמר ר' יוחנן: הלכה כר' יהודה. ור' יהושע בן לוי אמר: הלכה כרבי שמעון. אמר **רב יוסף**: היינו דאמר **רבה בר בר חנה** אמר ר' יוחנן: אמרו הלכה כרבי שמעון - "אמרו", וליה לא סבירא ליה!

אמר ליה **אביי לרב יוסף**: וואת לא תסברא דר' יוחנן כר' יהודה?

הא ר' אבא ורבי אסי איקלעו לבי ר' אבא דמן חיפא, ונפל מנרתא על גלימיה דר' אסי, ולא טילטלה - מאי טעמא? לאו משום דרבי אסי תלמידיה דר' יוחנן הוה, ור' יוחנן כרבי יהודה סבירא ליה, דאית ליה מוקצה?! <אמר ליה: מנרתא קאמרת?!> מנרתא שאני! דאמר ר' אחא בר חנינא אמר ר' אסי: הורה ריש לקיש בצידן: מנורה הניטלת בידו אחת, מותר לטלטלה - בשתי ידיו, אסור לטלטלה. ור' יוחנן אמר: אנו, אין לנו אלא בנר, כרבי שמעון - אבל מנורה, בין ניטלה בידו אחת בין ניטלה בשתי ידיו, אסור לטלטלה, וטעמא מאי? <רבה ורב יוסף, דאמרי תרוייהו: הואיל ואדם קובע לה מקום!

{אמר ליה אביי לרב יוסף: והרי כילת חתנים, דאדם קובע לו מקום, ואמר שמואל משום רבי חייא: כילת חתנים, (מו, א) מותר לנטותה ומותר לפרקה בשבת! | <אלא אמר אביי: בשל חוליות!> {אי הכי, מאי טעמא דר' שמעון בן לקיש דשרי?!> <אמאי "חוליות"?> כעין חוליות! דאית בה חידקי! - הלכך חוליות, בין גדולה בין קטנה, אסורה לטלטלה; גדולה נמי, דאית בה חידקי, גזירה אטו גדולה דחוליות - כי פליגי בקטנה דאית בה חידקי - מר סבר גזרינן, ומר סבר לא גזרינן!

{ומי אמר ר' יוחנן הכי?!> והאמר ר' יוחנן: הלכה כסתם משנה - ותנן: מוכני שלה - בזמן שהיא נשמטת, אין חיבור לה, ואין נמדדת עמה, ואין מצלת עמה באהל המת, ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש עליה מעות - הא אין עליה מעות, שריא, ואף על גב דהוו עליה בין השמשות?!> <אמר ר' זירא: תהא משנתינו שלא היו עליה מעות כל בין השמשות, שלא לשבור דבריו של ר' יוחנן!

אמר ר' יהושע בן לוי: פעם אחת הלך רבי לדיוספרא, והורה במנורה כר' שמעון בנר

&איבעיא להו: הורה במנורה כר' שמעון בנר להיתרא? או דילמא הורה במנורה לאיסורא, וכר' שמעון בנר להיתרא? - תיקו!

רב מלכיא איקלע לבי רבי שמלאי, וטילטל שרגא, ואיקפד ר' שמלאי. ר' יוסי גלילאה איקלע לאתריה דר' יוסי ברבי חנינא. טילטל שרגא ואיקפד ר' יוסי בר' חנינא. ר' אבהו, כי איקלע לאתריה דר' יהושע בן לוי, הוה מטלטל שרגא - כי איקלע לאתריה דר' יוחנן, לא הוה מטלטל שרגא

מחברת שבת - ג

{מה נפשך? אי כרבי יהודה סבירא ליה, ליעבד כרבי יהודה?! אי כר' שמעון סבירא ליה, ליעבד כר' שמעון?! כלעולם כר' שמעון סבירא ליה, ומשום כבודו דר' יוחנן הוא דלא הוה עביד!

אמר ר' יהודה: שרגא דמשחא, שרי לטלטולה - דנפטא, אסור לטלטולה. **רבה ורב יוסף** דאמרי תרוייהו: דנפטא נמי שרי לטלטולה

רב אויא איקלע לבי רבא. הוה מאיסן בי כרעיה בטינא. אתיבי אפוריא קמיה דרבא. איקפד רבא. בעא לצעוריה. אמר ליה: גמאי טעמא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: שרגא דנפטא נמי שרי לטלטוליה? אמר ליה: הואיל וחזיא לכסויי בה מנא! אלא מעתה, כל צרורות שבחצר מטלטלין, הואיל וחזיא לכסויי בהו מנא?! אמר ליה: הא, איכא תורת כלי עליה - הנני, ליכא תורת כלי עליה! - מי לא תניא: **(מו,ב)** השירים והנזמים והטבעות, הרי הן ככל הכלים הנטלים בחצר ~ ואמר **עולא**: מה טעם? הואיל ואיכא תורת כלי עליה! - הכא נמי, הואיל ואיכא תורת כלי עליה! אמר ר' **נחמן בר יצחק**: בריך רחמנא, דלא כסיפיה רבא לרב אויא!

{רמי ליה **אביי לרבה**: תניא: מותר השמן שבנר ושבקערה, אסור. **ורבי שמעון** מתיר - אלמא לר' שמעון לית ליה מוקצה ~ ורמינהו: **רבי שמעון** אומר: כל שאין מומו ניכר מערב יום טוב, אין זה מן המוכן! אהכי השתא! התם, אדם יושב ומצפה, אימתי תכבה נרו - הכא, אדם יושב ומצפה, מתי יפול בו מוס?! מימר אמר: מי יימר דנפיל ביה מומא?! ואם תמצוי לומר דנפיל ביה מומא, מי יימר דנפיל ביה מוס קבוע?! ואם תמצוי לומר דנפיל ביה מוס קבוע, מי יימר דמזדקק ליה חכם?!

{מתיה **רמי בר חמא**: מפירין נדרים בשבת, ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת - ואמאי?! לימא: מי יימר דמיזדקק לה בעל?! אהתם, כדרב פנחס משמיה דרבא, דאמר **רב פנחס** משמיה דרבא: כל הנודרת, על דעת בעלה היא נודרת!

{תא שמע: נשאלין לנדרים של צורך השבת בשבת - ואמאי?! לימא: מי יימר דמזדקק ליה חכם?! אהתם, אי לא מיזדקק ליה חכם, סגי ליה בשלשה הדיוטות - הכא, מי יימר דמיזדקק ליה חכם?!

{רמי ליה **אביי לרב יוסף**: מי אמר ר' שמעון: כבתה מותר לטלטלה - כבתה אין, לא כבתה, לא?! מאי טעמא? דילמא בהדי דנקיט לה, כבתה! ~ הא שמעינן ליה לר' שמעון דאמר: דבר שאין

מתכוין מותר! דתניא: ר' שמעון אומר: גורר אדם כסא מטה וספסל, ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ?! <כל היכא דכי מיכוין, איכא איסורא דאורייתא - כי לא מיכוין, גזר ר' שמעון מדרבנן; כל היכא דכי מיכוין, איכא איסורא דרבנן, כי לא מיכוין, שרי ר' שמעון לכתחילה!

{מתלבד שלא יתכוין מוכרי כסות, מוכרין כדרכן, ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים. והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן - והא הכא, דכי מיכוין, איסורא דאורייתא איכא, כי לא מיכוין, שרי רבי שמעון לכתחילה?! | <אלא אמר רבא: (מזא) הנח לנר שמן ופתילה, הואיל דנעשה בסיס לדבר האסור!

אמר ר' זירא אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן אמר ר' חנינא אמר רבי רומנוס: לי התיר רבי לטלטל מחתה באפרה {אמר ליה רבי זירא לרבי אסי: }מי אמר רבי יוחנן הכי?! והתנן: נוטל אדם בנו והאבן בידו, או כלכלה והאבן בתוכה ~ ואמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: בכלכלה מלאה פירות עסקינן - טעמא דאית בה פירי - הא לית בה פירי, לא?! <אשתומם כשעה חדא? ואמר: הכא נמי, דאית בה קרטין! {אמר אביי: קרטין, בי רבי, מי חשיבי?! ~ וכי תימא חזו לעניים - והתניא: בגדי עניים לעניים; בגדי עשירים לעשירים - אבל דעניים לעשירים לא! | <אלא אמר אביי: מידי דהוה אגרף של ריעי!

{אמר רבא: שתי תשובות בדבר: חדא: גרף של ריעי מאיס, והאי לא מאיס! ועוד, גרף של ריעי מיגלי, והאי מיכסי! | <אלא אמר רבא: כי הוינן בי רב נחמן, הוה מטלטלינן כנונא אגב קיטמא, ואף על גב דאיכא עליה שברי עצים!

{מיתבי: ושון שאם יש בה שברי פתילה, שאסור לטלטל אמר אביי: בגלילא שנו!

לוי בר שמואל אשכחינהו לרבי אבא ולרב הונא בר חייא דהוו קיימי אפיתחא דבי רב הונא. אמר להו: }מהו להחזיר מטה של טרסיים בשבת? אמרו ליה: שפיר דמי! אתא לקמיה דרב יהודה. אמר: }הא רב ושמואל דאמרי תרווייהו: המחזיר מטה של טרסיים בשבת, חייב חטאת!?

מחברת שבת - ג

{מיתבי: המחזיר קנה מנורה בשבת, חייב חטאת; קנה סיידין, לא יחזיר, ואם החזיר, פטור אבל אסור. **רבי סימאי** אומר: קרן עגולה, חייב - קרן פשוטה, פטור?!? אינהו דאמור כי האי תנא דתניא: מלבנות המטה, וכרעות המטה, ולווחים של סקיבס - לא יחזיר, ואם החזיר פטור (**מזב**) אבל אסור; ולא יתקע, ואם תקע, חייב חטאת. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אם היה רפוי, מותר!

בי רב חמא הוה מטה גללניתא. הוה מהדרי לה ביומא טבא. אמר ליה ההוא מדרבנן **לרבא**: גמאי דעתיד? בנין מן הצד הוא?! - נהי דאיסורא דאורייתא ליכא, איסורא דרבנן מיהא איכא! אמר ליה: אנא כרבן שמעון בן גמליאל סבירא לי, דאמר: אם היה רפוי, מותר!

משנה: נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות. ולא יתן לתוכו מים, מפני שהוא מכבה

גמרא: {והא קמבטל כלי מהיכנו?! אמר **רב הונא בריה דרב יהושע**: ניצוצות אין בהן ממש!

ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה -- ^ לימא: תנן סתמא **כרבי יוסי**, דאמר: גורם לכיבוי אסור! איתסברא: אימור דאמר ר' יוסי בשבת - בערב שבת, מי אמר?! ~ וכי תימא הכא נמי בשבת - והתניא: נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות בשבת, ואין צריך לומר בערב שבת - ולא יתן לתוכו מים, מפני שהוא מכבה - מערב שבת, ואין צריך לומר בשבת! ~ אלא אמר **רב אשי**: אפילו תימא רבנן! שאני הכא, מפני שמקרב את כיבוי!